

"AMISTAD" - HÀNH TRÌNH TÌM LẠI CÔNG LÝ CHO NHỮNG NGƯỜI NÔ LỆ DA MÀU

Nguyễn Thị Ngân Quỳnh (K21501),

Sinh viên Trường Đại học Kinh tế - Luật, ĐHQG Tp.HCM

Tự do là một quyền cơ bản mà con người vốn có nhưng nếu đặc quyền ấy bị tước đoạt bởi những kẻ chỉ quan tâm đến lợi ích thì liệu sẽ thế nào? Đây là một thực trạng diễn ra vào đầu thế kỉ 19, khi giới cầm quyền cố “cản chặt” lợi ích mà những nô lệ mang lại và lờ đi quyền con người của họ. Chính vì vậy, vô số nô lệ đã đứng lên thực hiện những cuộc nổi dậy để đòi lại quyền tự do cho mình, điển hình là cuộc nổi dậy Amistad vào năm 1839 do Joseph Cinque làm thủ lĩnh.¹ Sự kiện lịch sử này là nguồn cảm hứng để đạo diễn Stephen Spielberg dựng thành một bộ phim, tái hiện lại hành trình tìm lại công lý, tự do bị tước đoạt cho những người nô lệ da đen. Bộ phim không chỉ mang lại nhiều cung bậc cảm xúc và giá trị nhân đạo cho người xem mà còn truyền cảm hứng về bản lĩnh và tinh thần cho những người đã, đang và sẽ hành nghề luật. Quá trình đấu tranh đòi quyền tự do, bình đẳng đẫm máu và nước mắt của những người Mende² dưới chế độ nô lệ đã mang đến một thông điệp vượt thời gian về quyền tự do của con người.

Vào mùa xuân năm 1839, một con tàu vận chuyển những người nô lệ châu Phi mang tên Amistad đã khởi hành từ Cuba đến Mỹ để thực hiện việc buôn bán nô lệ trái phép. Dưới sự lãnh đạo của một người nô lệ da đen gan dạ và quyết đoán - Joseph Cinque, vô số nô lệ da đen đã vùng lên chống lại những kẻ buôn bán nô lệ trên tàu để giành lại sự tự do và quyền được sống, cuối cùng những người Mende đã giành được quyền kiểm soát con tàu. Sau gần hai tháng lênh đênh trên biển, con tàu Amistad đã bị phát hiện bởi một đơn vị hải quân Hoa Kỳ, những người Châu Phi bị bắt giữ để điều tra về tội cướp biển và giết người. Tòa án Hoa Kỳ phải phán quyết rằng: những người Châu Phi là những nô lệ đã phạm tội cướp biển và giết người trong cuộc bạo loạn Amistad hay họ là những người tự do đấu tranh giành lại quyền vốn có của mình. Để trả lại tự do cho những người Mende, Theodore Joadson - một doanh nhân và cũng đã

¹ Arthur Abraham, *The Amistad Revolt: An Historical Legacy of Sierra Leone and the United States* (NXB United States Information Service 1987).

² Mende là từ dùng để nói đến những người nô lệ.

từng là một nô lệ, đã đại diện cho những người ủng hộ bãi bỏ chế độ nô lệ tìm đến sự giúp đỡ của Baldwin³, một luật sư phản đối quyết liệt chế độ nô lệ, luôn sẵn sàng đấu tranh cho quyền bình đẳng và tự do của con người, làm luật sư biện hộ cho những người Mende. Trong quá trình biện hộ cho những người Mende trên tàu Amistad, Baldwin đã tìm được chứng cứ chỉ ra những người Mende là những người tự do hợp pháp qua bản kê khai “Hàng tồn kho”⁴ được tìm thấy trên tàu Amistad. Bản kê khai “Hàng tồn kho” đã xác thực nguồn gốc của những người Mende, họ không phải là nô lệ đến từ Havana như lời khai của những tên buôn nô lệ. Theo lời Cinque, anh đã bị bắt tới Pháo đài nô lệ⁵, rồi bị buôn bán trái phép đến Cuba, không những vậy, sự thống nhất trong lời khai của Cinque và thuyền trưởng Fitzgerald khi đối chiếu với “Hàng tồn kho” cũng là minh chứng xác thực để bác bỏ lập luận những người Châu Phi vốn là những nô lệ và là hàng hóa do nguyên đơn, Ruiz và Montez mua được ở Havana. Tại phiên tòa thứ hai, luật sư Baldwin đã khẳng định rằng những người Châu Phi là những người tự do hợp pháp, quyền tự do và mạng sống của họ đang bị tước đoạt một cách vô lý thì họ có quyền nổi dậy và đấu tranh để bảo vệ những quyền vốn có của mình. Do đó, việc buộc tội họ với tội danh giết người và cướp biển là vô căn cứ. Tuy nhiên, dưới sự thao túng của những thượng nghị sĩ Hạ viện phản đối bãi bỏ chế độ nô lệ, những chứng cứ mà luật sư Baldwin đưa ra không thể trở thành yếu tố mang tính thuyết phục để có thể trả lại tự do cho những người Mende. Vì thế, để bảo vệ lập luận của mình không bị bác bỏ một cách vô căn cứ, Baldwin phải nhờ tới sự giúp đỡ của Ngài John Quincy Adams - một thượng nghị sĩ duy nhất ở Hạ viện ủng hộ chế độ bãi bỏ nô lệ. Họ tiếp tục hành trình tìm lại sự tự do cho những người nô lệ da đen tại phiên tòa cuối cùng.

Hành trình tìm lại tự do bị tước đoạt cho những người nô lệ da đen với nhiều khó khăn và thử thách đã được bộ phim Amistad tái hiện trọn vẹn qua những thước phim về hiện thực tàn nhẫn và khốc liệt dành cho những người nô lệ da đen vào đầu thế kỷ 19. Sự tinh tế trong xúc cảm của mỗi nhân vật cùng những lời thoại sâu sắc, đầy nhân văn giữa những người nô lệ và vị luật sư chính là chìa khóa cho sự thành công của bộ phim. Từ nhịp phim dồn dập tại khung cảnh nổi dậy đẫm máu trên con tàu chật

³ Roger Sherman Baldwin: luật sư biện hộ cho những người nô lệ da đen, làm việc trực tiếp với đại diện là Cinque.

⁴ Hàng tồn kho: là bản kê khai hàng hóa, thống kê số lượng nô lệ trên tàu của con tàu Tecora.

⁵ Pháo đài nô lệ Lomboko ở Sierra Leone.

hẹp ở những phút đầu tiên của những người nô lệ da đen, cho đến lúc dịu lại nhường chỗ cho lối tư duy đầy sắc bén, tiến bộ của những vị luật sư, thẩm phán trên các phiên tòa đều khiến cảm xúc của người xem như hòa vào những thước phim để rồi cảm nhận được tính nhân đạo và công lý của luật pháp. Đồng thời, lối tư duy đầy sắc bén, tài tình của Baldwin còn mang lại giá trị tinh thần rất lớn cho những người hành nghề luật, mang lại cho họ những bài học kinh nghiệm về đạo đức và kỹ năng hành nghề. Nhìn chung, bộ phim đã mang đến cho người xem thông điệp nhân văn có giá trị vượt thời gian về quyền tự do của con người: tinh thần đấu tranh cho sự tự do và bình đẳng của con người luôn hiện hữu và tồn tại trong suốt nhiều thập kỷ, nhân loại vẫn luôn hướng đến một cuộc sống tự do và bình đẳng, tạo hóa cho ta những quyền không ai có thể xâm phạm. Bất cứ ai cũng có quyền và tinh thần sẵn sàng đấu tranh khi quyền tự do quý giá của mình bị xâm phạm, tước đoạt. Hình ảnh Cinque không ngại nguy hiểm đứng lên chiến đấu với những kẻ buôn bán nô lệ, hình ảnh Ngài Adams không ngại phân đối, bảo vệ cho những người da đen là những hình ảnh minh xác nhất cho tinh thần sẵn sàng đấu tranh bảo vệ quyền tự do, hướng tới một xã hội tốt đẹp hơn của nhân loại.

Sự sụp đổ của pháo đài nô lệ vào cuối phim không chỉ là một hình ảnh mang tính minh họa cho sự sụp đổ của chế độ nô lệ đầy tàn bạo và chiến thắng của những con người theo đuổi công lý trên hành trình tìm lại tự do bị tước đoạt, mà còn là biểu tượng cho cuộc sống mới của tự do và hy vọng cho những người nô lệ da đen. Pháp luật và công lý sẽ luôn trả lại tự do cho những người yếu thế, không bao giờ dung túng, bao che cho những kẻ xâm phạm đến quyền con người. Qua đó khẳng định, không ai có thể xâm phạm đến quyền tự do con người, quyền tự do ấy cần được tôn trọng và bảo vệ dù họ mang bất cứ màu da nào, đến từ bất cứ nơi đâu. Và đây cũng chính là thông điệp xuyên suốt quan trọng nhất mà bộ phim Amistad muốn truyền tải đến cho mọi người.